

Hvorfor må krokodillen dø?

Fagseminar om Thorbjørn Egner

Den mangfoldige Thorbjørn Egners virke som illustratør, teatermann, musiker, forfatter og lesebokredaktør står i sentrum når ni fagpersoner fremstiller Thorbjørn Egner ut fra hver sin faglighet, nærmest som i et prisme.

Tid: Torsdag 20.september 2012 kl. 9.15–15.15

Sted: Nasjonalbibliotekets auditorium

Arr: Norsk barnebokinstitutt og Nasjonalbiblioteket

Oppdatert 18. september 2012

Program:

09.15–09.30 Velkommen

09.30–10.00 Illustratør Harald Nordberg: *Egner og jeg, et avklart forhold. En gjennomgang av Thorbjørn Egners bilder*

Harald Nordberg ser på Egner som tegner og illustratør ut fra et illustratørfaglig perspektiv; historisk, teknisk og utviklingsmessig. Hva ledet Egner fram til "tegnestilen" hans og hva var hans prosjekt som illustratør?

10.00–10.30 Scenograf John-Kristian Alsaker og arkitekt Bjørn Egner: *Thorbjørn Egner som scenograf*

Som scenograf har Thorbjørn Egner hatt et grunnlag både som tegner og billedkunstner og som forfatter og komponist. Når han som dramatiker arbeidet med overføring av fortellingene til manus for skuespill, arbeidet han samtidig med den billedmessige rammen om fortellingene og med konkrete tanker om regiarbeidet innenfor disse rammene. Hans scenografi ble utviklet på 1950- og 60-tallet som «titteskapsteater» med bruk av spill foran mellomteppet ved sceneskift. Hvordan vil en scenograf nærme seg hans skuespill i dagens teaterverden?

10.30–10.45 Kaffe

10.45–11.15 Professor Harald Bache-Wiig: *Om multikunstneren Thorbjørn Egner slik han trer fram i sitt hovedverk: Thorbjørn Egners lesebøker.*

Med hovedvekt lagt på de åtte første bindene vil foredraget ta for seg samspillet mellom læringsverdi og bruken av kunstneriske uttrykk i *Thorbjørn Egners lesebøker*. Det vil bli drøftet om det er rimelig å opprettholde dikotomien kunst/læring i vurderingen av Egner som leseboksaker.

11.15 – 11.45 Kurator Anne Kristin Lande: *Omvisning i Dyr, folk og røvere. På Egners arbeidsbord*

Ambulerende foredrag og litterære kuriositeter i Egners forfatterskap.

11.45–12.30 Lunsj i Slottsbiblioteket

12.30–13.00 Høyskolelektor Tonje Vold: *Egner og «neger». Et tilbakeblikk på debatten om «Visen om Vesle Hoa»*

I 2006 ble en negerkonge og en hottentott hovedpersoner i et drama om rasisme og revisjoner i (barne)litteraturen. Etter at Barnetimen hadde endret Astrid Lindgrens «negerkonge» til «sydhavskonge», meldte Torbjørn Egners rettighetshavere at de ville fjerne «Visen om vesle Hoa» fra en nytgivelse av Egners viser. Diskusjonen gikk høyt i offentligheten, motstanden var sterk mot revisjon av litteraturen, og tilsvarende sterk mot å bevare eller spre krenkende begreper. Seks år senere spør vi: Hva har vi lært av debatten om Vesle Hoa?

13.00–13.30 Universitetslektor Øystein Sjaastad: *Platon i Hakkebakkeskogen*

På tross av Thorbjørn Egners uslitelige popularitet blant barn og foreldre, har det de fleste forstår som "Egners budskap" i årenes løp måttet tåle atskillig pepper. Ordene "snillist", utdatert sosialdemokrat og "idyllmaker" ligger på tungen hos kritikerne. Men lest med filosofiske briller framstår Thorbjørn Egners tekster som både polyfone og lagdelte. Nyttebasert konvensjonalitet brytes med anarkistisk opprør. Etisk sett brytes rettighetsbasert etikk mot egoistisk lykkeetikk så vel som mot utilitarismen, som tar alles lykke med i det moralske regnskapet. De indre kampene som utspilles internt i Egners verk er dessuten utrolig fornøyelige. Egners verk inviterer til et lystig filosofisk symposium.

13.30–14.00 Lektor Nina Christensen: *Med Egner ut i verden – Halfdan Rasmussens Egner-oversettelser*

Thorbjørn Egners værker er del af den børnelitterære kanon i Danmark. Bøgerne genoptrykkes jævnligt og hans sange findes i mange danske sangbøger for børn. Det skyldes måske de fine oversættelser af bl.a. digteren Halfdan Rasmusen. Oplægget diskuterer, hvad der sker med Egners tekster, når de rejser sydpå. Hvordan kommer palmevin og skatteforhold ind i teksterne, og hvorfor må krokodillen dø i den danske version af "Dyrene i Afrika"?

14.00–14.15 Kaffe

14.15–15.15 Professor Jon-Roar Bjørkvold: *Stemmen. Thorbjørn Egner — en forteller med sang som nøkkel*

Biografi:

John-Kristian Alsaker er utdannet scenograf i Storbritannia og har en lang og innholdsrik karriere bak seg, både nasjonalt og internasjonalt. Han var i 2008 scenograf for en marokkanskinspirert oppsetning av *Folk og røvere i Kardemomme by* på Riksteatret og arbeider nå i 2012 med *Dyrene i Hakkebakkeskogen*, også det på Riksteatret.

Jon-Roar Bjørkvold er professor i musikkvitenskap. Bjørkvold har gitt ut bøker om og med barns sanger, musikk som politikk, filmmusikk, musikkhistoriens navnløse ildsjeler med mer. *Barnas egen sangbok* (1979) er kommet i en rekke opplag. I 1981 disputerte Bjørkvold på en avhandling om den spontane barnesangen. Han videreutviklet teorien om at barns spontane sanger er et musikalsk morsmål i hovedverket *Det musiske mennesket* (1989), som handler om barnet og sangen, lek og læring gjennom livets ulike faser. Boka er kommet ut i mange opplag. Som foreleser er Bjørkvold kjent for å formidle sin kunnskap med entusiasme og smittende engasjement.

Harald Bache-Wiig er professor i nordisk litteratur og har gjennom mange år undervist og forsket ved Institutt for lingvistiske og nordiske studier ved Universitetet i Oslo. Han har viet mye av sin tid til det barnelitterære feltet og blant annet publisert *Norsk barnelitteratur – lek på alvor. Glimt gjennom 100 år* (1996) og *Frisetting av barndommen. Rasmus Lølands forfatterskap for barn* (2000). I perioden 1996-2000 ledet han prosjektet "Etableringen av den norske barndommen". Han har også redigert flere artikkelsamlinger om barnelitteratur og har publisert en rekke artikler med barnelitterære emner.

Nina Christensen er lektor og centerleder ved Center for Børnelitteratur, Institut for Æstetik og Kommunikation, Aarhus Universitet

Bjørn Egner er arkitekt og sønn av Thorbjørn Egner. Han har som arkitekt hatt ansvar for bygging av Kardemomme by i Kristiansand Dyrepark og har hatt billedredigering av boken *Thorbjørn Egner – Et selvportrett* (2001).

Harald Nordberg bor og arbeider i Oslo hvor han er knyttet til illustratørgruppa Tegnekompaniet. Han har vært med å illustrere nærmere femti bøker og er en anerkjent veteran i faget. Nordberg har laget en rekke billedbøker med egen og andres tekster. I tillegg har han i mange år arbeidet som hovedillustratør og billedredaktør for "de store hvite bøkene" på Aschehoug forlag. Nordberg har mottatt en rekke priser for sine bøker, blant annet fem Kulturdepartementpriser og den store Bokkunstprisen.

Anne Kristin Lande har vært bibliotekleder ved Norsk barnebokinstitut fra 1988, og er nå ansatt ved Nasjonalbiblioteket som forskningsbibliotekar. Hun er utdannet cand. mag. og bibliotekar, og har også erfaring fra bokhandel og som forlagskonsulent. Lande har redigert flere av Aschehougs *Store hvite-antologier*, samt utarbeidet en rekke bibliografier over barne- og ungdomslitteraturforskning til litteraturhistorier og årbøker.

Øystein Inge Sjaastad har skrevet flere bøker om filosofi og barne- og ungdomslitteratur, blant annet *Symposiet i Kardemommebakkskogen* (1998), som omhandler filosofisk humor i Thorbjørn Egners bøker. Sammen med Jørgen Gaare har han skrevet "Pippi og Sokrates", "Harry Potter - en filosofisk trollmann", og i vår 2012 utkom "Hva er vitsen? Humor fra Homer til Simpson". "Pippi og Sokrates" er oversatt til mange språk, deriblant gresk. Øystein Inge Sjaastad arbeider til daglig som universitetslektor ved Universitetet i Oslo.

Tonje Vold er førsteamanuensis ved Høgskolen i Oslo og Akershus.